

До

Министерот за економија

г-н Крешник Бектеши

Доставено и до:

Претседателот на Влада на РСМ, г-н Зоран Заев

Заменик на претседателот на Влада на РСМ, задолжен за економски прашања,
координација со економските ресори и инвестиции, г-н Фатмир Битиќи

Министерот за животна средина и просторно планирање, г-н Насер Нуредини

Претседателот на Собрание на РСМ, г-н Талат Џафери

Скопје, 12 јануари 2021 година

Предмет: Барање за повлекување на Предлог-законот за изменување и дополнување на Законот за минерални сировини, поднесен во Собранието на РСМ по скратена постапка

Почитуван министер за економија г-н Крешник Бектеши,

Бараме, од вас како предлагач на Предлог-законот за изменување и дополнување на Законот за минерални сировини, кој се наоѓа во собраниска процедура по скратена постапка, да го повлечете предлогот и да го вратите во редовна процедура, со јавно изложување на ЕНЕР, со две читања во Собранието на РСМ и одржување собраниска јавна расправа и расправа за консултација со јавност, од кои ќе произлезат предлози за можни подобрувања на законскиот текст.

Ви се обраќаме како претставници на граѓански организации, високообразовни институции и експерти чија цел е заштита на природните ресурси преку нивно одржливо користење и како учесници во Алијансата на кампањата за застапување и лобирање „Разбистри сè“. Следствено, инсистираме да се запазат сите начела од Архуската конвенција и да се гарантира ефективно и суштествено вклучување на општата јавност во процесот на усвојување на законот. Одржувањето на јавна расправа за општата јавност е клучен механизам за гарантирање транспарентност на процесите и работење во служба на јавниот интерес.

Нашите аргументи за барањето за повлекување на Предлог-законот од дневниот ред на собраниската седница закажана за 18 јануари (понеделник) 2021 година се:

1. Предлог-законот е обемен и сложен со дури 75 членови, што не одговара на деловничкиот услов на Собранието на РСМ за скратена постапка за мали по обем и едноставни закони;
2. Предлог-законот не се однесува само на усогласување со Законот за прекршоци и Законот за услуги, ниту со терминологијата за инспекторите, како што е наведено во воведот, туку завлегува длабоко во процедурите на добивање и одземање концесии, кои се сложена законска материја и бараат широка експертска и граѓанска дебата;
3. Предлог-законот ја брише обврската во задолжителната документација кон барањето за издавање дозвола за експлоатација да се поднесат:
 - а) техничко-технолошки елаборат за постапката за експлоатација на минерални сировини со техниките и супстанците што ќе се применат, како и
 - б) податоци за депонирана финансиска гаранција во случај на штетни ефекти по животната средина.Овие обврски беа вметнати при последната измена на Законот, а со нивно бришење, процедурата повторно станува нетранспарентна и финансиски сомнителна од самиот почеток и потенцијално ќе овозможи/придонесе за еколошки небезбедни/ризични активности/проекти;
4. Предлог-законот го задржува истиот симболичен надоместок за концесија од 2% и само го прераспределува во полза на локалната самоуправа, што во суштина не е никаква сериозна придобивка, туку напротив ќе овозможува и понатаму ефтина распродажба на националните природни богатства;
5. Предлог-законот го проширува обемот на минерални сировини кои ќе бидат давани под концесија со петротермална енергија, кварцен чакал, риолит и глина, што е прашање од стратешки интерес и бара јавна дискусија;
6. Се олеснуваат концесиите за ископување на песок и чакал, наместо да се ограничат поради досегашната злоупотреба, поради што се уништени многу речни корита и плодно земјиште. Само тој дел од законот бара посебно разгледување и изнаоѓање сосем поинакви, одржливи решенија, кои водат сметка за животната средина;
7. Предлог законот предвидува дополнување на член 49 со кој се брише обврската за писмена согласност од концедентот при пренос на управувачки пакет во рамки на концесионерите, но и следствено на понатамошниот дел на законот да не се плаќа надомест од 7% од вредноста на концесијата кон

државата доколку не се побара дозвола. Со промената на управувачкиот пакет кога крајни сопственици се нерезиденти комбинирани во различни нерезидентни правни лица регистрирани во странски држави, се случува избегнување на плаќање на давачката и државата е оштетена бидејќи предмет на купопродажба е концесијата во нашата држава;

8. Предлог-законот не може да се донесе пред да бидат донесени измените на Законот за прекршоци, со кој се зголемуваат глобите од областа на заштита на природните богатства и животната средина, а кој исто така е во собраниска процедура. Ова значи дека предлог-законот во оваква/сегашнава форма во иднина ќе мора да претрпи измени во членовите кои се однесуваат на глобите бидејќи минералните сировини се природно богатство и ќе треба да се усогласат со изменетиот Закон за прекршоци, откако тој ќе биде усвоен.

Почитуван министре, покрај овие, постои потреба Законот за минерални сировини да дорегулира и голем број други прашања поврзани со управувањето со минералните сировини, од кои овде наведуваме само неколку. На пример:

- постојните дозволи на рудниците со отворен коп, кои продолжуваат да работат со употреба на цијаниди и сулфурна киселина, не се во согласност со новата Директива за индустриски емисии 2010/75/EU што предвидува построги мерки;
- не е прецизирано едностраното раскинување на договорот за концесија за експлоатација од страна на концедентот во случаите кога концесионерот не се придржува кон решенијата и мерките утврдени со прописите од областа на животната средина;
- се носат одлуки за спојување концесии без задолжителна теренска проверка и без да постои единствена студија за оцена на влијанијата врз животната средина во случај на спојување концесии;
- банкарската гаранција што ја приложуваат концесионерите при добивањето на концесијата не се обновува секоја година, со цел обезбедување финансиски средства за рекултивација во текот на експлоатацијата и по завршувањето на експлоатацијата;
- недостасува јасна и недвосмислена формулација дека позитивното мислење на локалните жители е задолжителен услов во процесот на издавање концесија, што произлегува од Архуската конвенција и правото на граѓаните да бидат детално информирани за сите прашања поврзани со животната средина;

- не е прецизирана обврската за рударските инспектори најмалку трипати годишно да вршат контрола на содржината на металични и техногени минерални сировини во концентратите од коишто се добиваат.

Почитуван министре, се согласуваме дека минералите претставуваат витални сировини за многу основни индустрии и се главен ресурс за развој, но тие се необновливи и ограничени. Затоа, управувањето со минералните сировини треба да се води според долгорочни цели и перспективи и не треба да се верува дека ресурсите ќе бидат неограничени и покрај нивното неодржливо користење. Прекумерната и неконтролираната експлоатација на минералните сировини предизвикува хемиско загадување на водите и почвите, нарушување на пределите и хидролошкиот режим на микро и на макро нивоа, трајна девастација на обработливо земјоделско земјиште и загуба на биолошката разновидност. Исто така, може сериозно да влијаат и врз здравјето на населението што живее во околината. Ова, пак, е спротивно на Националната стратегија за заштита на природата 2017 – 2027 година.

Почитуван министре, очекуваме да ги уважите нашите аргументи и да го повлечете предложениот закон од собраниска процедура, по што сите заинтересирани субјекти како и експертската јавност ќе може не само да го разгледаат туку и да придонесат за негово значајно подобрување, како што заслужува закон што се однесува на минералните сировини, како еден од најважните природни ресурси на земјата. Нагласуваме дека во изложените аргументи е изнесен само дел од слабостите на законскиот текст. Истовремено потенцираме дека според Архуската конвенција, елиминирањето на јавната расправа е недопустливо кога се работи за регулатива со која се уредува управувањето со природни ресурси.

Ви стоиме на располагање за сите прашања и натамошна соработка.

Лице за контакт: м-р Дејан Андонов, координатор на кампањата за застапување и лобирање „Разбистри сè“ – dandonov@iks.edu.mk; 071 317 661.

Очекувајќи позитивен одговор, остануваме со почит,

Потписници на дописот - членови на Алијансата за застапување и лобирање „Разбистри сè“ и останати организации:

1. Институт за комуникациски студии
Жанета Трајкоска, директорка

2. Зелен институт
Наташа Амдију, претседателка

3. O2 Иницијатива
Невена Георгиевска, претседателка

4. ЕЗ Здрава котлина – Струмица
Стојан Велков, претседател

5. Факултет за шумарски науки,
пејсажна архитектура и
екоинженеринг „Ханс Ем“
проф. д-р Кирил Сотировски, декан

6. Институт за биологија при
Природно-математички факултет
проф. д-р Рената Куштеревска,
раководителка

7. Еко свест
Ана Чоловиќ Лешоска, извршна
директорка

8. Фронт 21/42 – Еколошко здружение
на граѓани
Дороти Пачкова, претседателка

9. Граѓанска иницијатива Охрид SOS
Драгана Велковска

10. Институт за демократија „Социетас
Цивилис“
Марко Трошановски, претседател

11. Институт за европска политика
Симонида Кацарска, директорка

12. Центар за економски анализи
Марјан Николов, претседател

13. Македонско здружение на млади
правници,
Зоран Дранговски, претседател

14. Флорозон - Центар за еколошка демократија
Кирил Ристовски, претседател

15. Еколошко друштво Планетум – Струмица
Митко Шопов, програмски координатор

16. Асоцијација за демократска иницијатива – Гостивар
Добринка Стојановска

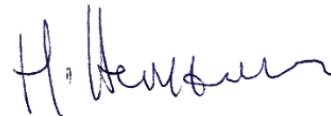

17. Water4changes-Вода за промени,
Global Shapers Skopje Hub
Мирослав Драганов, претседател

За Глобал Шејперс Скопје Хаб Скопје
Мирослав Драганов, претседател

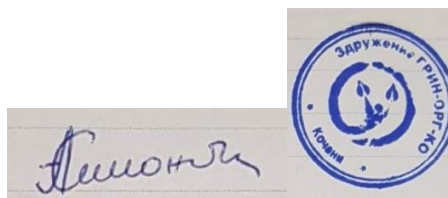
18. Здружение на граѓани Еко логик
Никола Нешкоски, директор

19. Младински образовен форум
Димитар Низамовски, извршен директор

20. НВО Green.org
Ана Симонова, директорка

21. Центар за истражување и креирање
политики
Марија Ристеска, основачка

22. Shoqata ekologjike GVEKO /
Еколошко здружение ГВЕКО /
Ekoloji dernegi GVEKO
Ахмет Салмани, претседател

23. ЗЗУЖС Еко живот – Кавадарци
Роберто Паризов, претседател

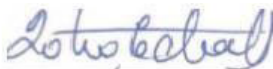
24. Здружение за заштита на животните
и животната средина Е.Д.Е.Н.
Драгана Велковска

25. Здружение за социјални иновации
и одржлив развој РАДАР
Гордана Несторовска,
претседателка

26. Новинари за човекови права,
Наташа Доковска

27. Движење на екологисти на
Македонија
Роберто Паризов, подпретседател

28. Здружение на граѓани ЕКОВИТА
Сашко Тодоров, претседател

29. НВО Гоу Грин
Антонио Јовановски, претседател

30. Младински културен центар –
Битола
Златко Талевски, извршен директор

31. НВО Еко свон
Слаѓана Стаменкова

32. Национален Ромски Центар
Асмет Елезовски